

DOI: 10.35774/econa2022.03.299

JEL classification: B40, B41, B49, C18, C19

UDC: 658.012.8

Богдан АНДРУШКІВ

доктор економічних наук,

професор кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг,

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Сучасний стан розвитку економіки привертає увагу на формуванні управлінської складової, яка має відповідати за попередження щодо загроз підприємству. Раціональність управління економічною безпекою підприємства передбачає своєчасне реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Організація цих аспектів в стійкий цілеспрямований динамічний процес досягається створенням відповідної структури управління економічною безпекою підприємства, що проявляється у фіксації складу, взаємозв'язку та взаємозалежності характерних елементів організаційної системи. Забезпечення ефективного управління економічною безпекою підприємства повинно стати підґрунтям щодо успішного та тривалого існування підприємств в умовах конкурентної боротьби. Одним з напрямків вирішення цих питань може стати розширення компетенцій, які формують управління економічною безпекою підприємства в цілому, що є результатом управління економічним потенціалом підприємства.

Мета статті – дослідити та проаналізувати проблеми щодо управління економічною безпекою підприємства, визначити напрями подолання проблем на основі компетентісного підходу.

Метод (методологія). У процесі дослідження застосовано: методи теоретичного узагальнення (при інтерференції понять «система управління економічною безпекою підприємства», «інформаційна складова», «управлінський процес»), метод аналізу і синтезу (для формування результатів оцінювання щодо управління економічною безпекою підприємства), системний підхід (для формування системи управління економічною безпекою підприємства)

Результати. У статті досліджено формування системи економічної безпеки підприємства. Означені основні складові системи та їх взаємозв'язок. Означено механізм управління системою економічної безпеки. Серед проблем управління економічною безпекою підприємства значне місце відводиться інформаційній складовій. Визначено змістовне поняття ефективності управління економічною безпекою підприємства. Пропонується розраховувати інтегральний показник для визначення ефективності управління економічною безпекою підприємства. У статті розглянуто інтерференцію понять, понять «система управління економічною безпекою підприємства», «інформаційна складова», «управлінський процес»), як умови компетентісного підходу щодо системи управління економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека; підприємство; система; управління; ефективність; компетенції.

Вступ

Постійне прискорення соціально-економічної динаміки за умов постіндустріального розвитку, детермінує зростання ступеню конкурентної боротьби на внутрішніх та зовнішніх ринках та ентропії в економічній діяльності.

Проблема забезпечення економічної безпеки ускладнюється деякою невідповідністю

теоретичних досліджень від потреб підприємств реального сектора економіки, які вимагають формування концептуальних та практичних засад побудови системи економічної безпеки підприємства, що відповідає сучасним умовам. Деяка частина теоретичних досліджень у сфері економічної безпеки орієнтована на захист ресурсів підприємств від уже існуючих загроз або на усунення наслідків їхнього впливу.

© Богдан Андрушків, 2022

Отримано: 15.09.2022 р.

Рекомендовано до друку: 29.09.2022 р.

Опубліковано: 14.10.2022 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати:

Андрушків Б. Проблеми управління економічною безпекою підприємства на засадах компетентісного підходу. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 3. С. 299-306. DOI: 10.35774/econa2022.03.299

Забезпечення ефективності управління економічною безпекою підприємства – проблема, що потребує використання різноманітних підходів та концепцій. Управління економічною безпекою підприємства в умовах глобалізації процесів економічної взаємодії і турбулентності ринків, потребує від керівництва підприємств використання дієвого, методичного інструментарію щодо обробки управлінської інформації.

У сучасній економічній літературі не склалося чітке визначення дефініції «система управління економічною безпекою», а існують різні думки про систему показників, що дозволяють її визначити. Це зумовило науковий інтерес до вивчення цієї проблематики.

Проблема забезпечення економічної безпеки підприємств є однією з найважливіших для функціонування будь-якого підприємства. Всі підприємства піддаються внутрішнім і зовнішнім загрозам, які необхідно своєчасно виявляти та усувати.

Природно, що ефективність роботи підприємства залежить як від внутрішніх чинників, а й від зовнішніх: політичних, економічних, геополітичних, екологічних, соціальних. Вивчення їхнього комплексного впливу на безпосереднє функціонування певного підприємства становить основу забезпечення його економічної безпеки. А ось формування управлінської складової, що забезпечує комплекс дій по запобіганню внутрішніх і зовнішніх загроз складає проблематику синергії – поєднання економіко-аналітичного аналізу та менеджменту.

Проблематиці дослідження економічної безпеки підприємства загалом та відповідного управління економічною безпекою присвячені науково практичні здобутки науковців. Автори – науковці Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. докладно дослідили та проаналізували сутність та механізм забезпечення економічної безпеки [1]. На думку науковця Р. В. Войтовича, економічна безпека підприємства повинна забезпечити спроможність швидко усунути загрози або адаптуватися до існуючих умов [2]. Забезпечення потенціалу підприємства в поєднанні з управлінням економічною безпекою розглядаються науковцями Маслак О. І., Гришко Н. Є., Поліщук О. Б [3-5] та

ін. Питанням щодо управління економічною безпекою та механізму управління системою економічної безпеки підприємства присвячені дослідження Куркіна Н. В. [6]. Виділенню проблемних питань щодо управління економічною безпекою підприємства присвячено дослідження Філіппова С. В., Черкасової С. О. [7]. Автори Салоїд С. В., Лабзина А. А. приділяють увагу заходам щодо забезпечення процесу організації економічної безпеки на підприємствах у сучасних умовах їх розвитку [8].

Плинність умов ведення бізнесу та експонентне прискорення техніко-економічного розвитку за умов постіндустріальності, обумовлює необхідність продовження досліджень в напрямку створення принципово нових методів і засобів інтегрування інформації, для забезпечення оптимальних організаційних умов щодо управління економічною безпекою підприємства.

Мета та завдання статті

Формування шляхів розвитку щодо подолання проблем управління економічною безпекою підприємства на засадах компетентнісного підходу.

Завдання дослідження полягає в визначенні умов компетентнісного підходу задля реалізації ефективного управління системою економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Створення системи здійснюється за рахунок структури взаємозв'язків між складовими. Тому систему економічної безпеки підприємства ми розглядаємо як невід'ємну частину системи управління, спрямовану на протидію зовнішнім та внутрішнім загрозам функціонування підприємства.

Для ефективної роботи механізму під назвою економічна безпека, необхідно особливе місце відвести грамотному забезпеченню, організації та його управлінню. У свою чергу, для реалізації виділених функцій повинна бути створена система управління економічною безпекою підприємства. Система економічної безпеки підприємства конструюється відповідно до розробленої політики та стратегії забезпечення безпеки. З метою аналізу загроз та їх протидії доцільно

проводити діагностику, що включає порядок оцінювання, якісні та кількісні критерії оцінювання ймовірності настання загрози та величини дестабілізуючого впливу (збитку), якісні та кількісні критерії для сукупного очікуваного критерію впливу загрози.

Поєднання певної структури управління разом з сукупністю функцій, що характеризують дії структурних елементів і правил, що регламентують процеси управління в системі, характеризує механізм управління системи. Система економічної безпеки підприємства має бути унікальною на кожному підприємстві, самостійною, відокремленою від інших підрозділів. Але її відособленість відносна, оскільки всі структурні одиниці організації певною мірою взаємодіють друг з одним.

Для пояснення механізмів і процесів управління системою економічної безпеки підприємства істотними є наступні її властивості: структура управління системи будується за ієрархічним принципом. Це означає, що система має багаторівневу організацію з обмеженою самостійністю підсистем нижнього рівня і правом втручання (пріоритетом дій) підсистем верхнього рівня в діяльність підсистем нижнього рівня. У системі економічної безпеки контролюються тільки основні параметри підсистем (що є прерогативою вищих рівнів ієрархії), а окремим елементам системи (підсистемам) надається певна самостійність у виборі рішень з урахуванням власних і загальносистемних обмежень. Елементарною ланкою системи управління, здійснюючою свідому (розумну) діяльність, є людина (суб'єкт управління). Суб'єкт виконує всі непіддатливі формалізації функції управління, які складають елементарний цикл процесу ухвалення рішень.

Присутність суб'єкта в системі управління економічною безпекою приводить до певної її активності. Активність підсистем системи управління економічною безпекою виявляється в самоорганізації (саморозвитку) підсистеми, що виражається в її прагненні до досягнення цілей, що стоять.

Поведінка активних елементів системи багато в чому визначається заданим механізмом її функціонування. Механізм функціонування включає: способи формування планів, цілей і критеріїв управління; закони управління (планування, оцінювання,

стимулювання); організацію процесів управління по функціях: планування, облік, контроль, оцінка, ухвалення рішень, дії, що управляють. Такий фактор, як людська поведінка, який впливає на порядок взаємодії і на зусилля з узгодження дій, що не може бути формалізована, а часом саме людська поведінка визначає ефективність функціонування структури в більшій мірі, ніж формальний розподіл функцій.

Існуюча формалізація ряду властивостей процесу управління, дозволяє визначити поняття «активні» елементи в системі управління економічною безпекою підприємства. На змістовному рівні активний елемент – цілеспрямовано функціонуючий елемент, що володіє властивістю самоорганізації (саморозвитку) і що працює з різною ефективністю залежно від цілей, що стоять перед ним.

Ефективність управління системою економічної безпеки суттєво залежить від обґрунтованості вибору економічної політики. Вибір найкращого варіанту управління має здійснюватися на базі економіко-аналітичного аналізу, порівняльного оцінювання економічної ефективності варіантів рішень. Завдання керівника, по забезпеченню ефективного управління системи економічної безпеки підприємства в контурі стратегічного розвитку, полягає в тому, щоб вибрати підхід, який найбільшою мірою відповідає умовам і чинникам ефективного функціонування, враховує специфічні проблеми, які доводиться вирішувати.

Інструменти управління – це засоби упорядкування, пристосування для вирішення поставленого завдання в рамках сформованої реальної ситуації, ресурсних та інших обмежень. Таким чином, інструмент управління орієнтований на стійкість. Іншими словами, це спосіб вирішення проблеми пристосування в ситуації, що склалася.

Проведений аналіз літературних джерел [9-11], щодо сутності, властивостей системи економічної безпеки знаходять своє відображення у системному підході який забезпечує організацію реалізації прийнятого рішення (контроль, аналітика, інформаційна підтримка) при ідентифікації моніторингу.

Істотними труднощами управління системами економічної безпеки є наявність

емерджентних властивостей економічних систем. Ці властивості найменш доступні спостереженню і виміру, вони можуть бути виявлені і кількісно описані лише на основі статистичного аналізу. Так як відмітною ознакою управління систем економічної безпеки підприємства є наявність людей як в керуючої, так і в керованій частинах системи, то управління передбачає широке використання принципів матеріального і морального стимулювання.

Вибір раціональної структури управління повинен забезпечити раціональну ефективність системи. Це обумовлює специфічні вимоги до організації управління систем економічної безпеки, визначення її якості, висуває проблему стимулювання.

Ми вважаємо, що одним з основних принципів управління системами економічної безпеки підприємства є принцип оптимальності. Складність економіки взагалі, та системи управління економічною безпекою особливо, принципово виключає повну формалізацію систем управління, тому в них доцільно виділяти 2 підсистеми: перша – переважно формалізована, друга – переважно неформалізована. Друга задає зовнішні параметри для формалізованої підсистеми і фіксує правомірність її окремих процедур [12-14].

Ефективна формалізація систем управління економічною безпекою передбачає відомості зовнішнього доповнення до мінімального, зумовленого досягнутим рівнем вивчення економічної системи і її взаємодії з середовищем. Це можна здійснити при системному підході до опису об'єктів економічного управління, коли формалізація являє собою систему моделей, сполучених між собою прямими і зворотними каналами зв'язків.

Безперечно, інформаційне забезпечення щодо управління системою економічної безпеки підприємства є ключовим поняттям в отриманні достовірних та якісних результатів. Залежно від змісту і завдань аналізу використовують таке інформаційне забезпечення: фінансова звітність; статистична звітність; дані внутрігосподарського (управлінського) бухгалтерського обліку; дані з первинної облікової документації (вибіркові дані); експертні оцінки.

На основі аналізу звітних даних визначаються основні тенденції формування й використання фінансових ресурсів підприємства, причини змін, що сталися, сильні та слабкі сторони підприємства та резерви поліпшення фінансового стану підприємства у перспективі.

Зростаюча значимість інформації як ресурсу в управлінні системою економічної безпеки, вимагає посилення уваги і до способів отримання та обробки інформації. Висока потреба в інформації для цілей управління і бурхливий розвиток інформаційних процесів висунули на перший план створення компонентів її інфраструктури. Проблему оптимального використання інформаційного ресурсу покликано вирішувати існуючі автоматизовані аналітичні та бухгалтерські програми. Однак спосіб їх застосування, а також притаманна програмам розрізненість, відсутність єдиних баз даних зводять зусилля до мінімального результату. Крім того, необхідно подолати багато в чому відсталість мислення, певні стереотипи, коли мова йде, наприклад, про впровадження інформаційних технологій та пов'язаних з цим перетворення всієї організаційної (у тому числі управлінської) структури підприємства.

Таким чином, усім підприємствам, які прагнуть досягти переваг повного володіння економічною інформацією, необхідно налагодити систему свого інформаційного забезпечення.

Одночасно повинна вдосконалюватися структура первинної й аналітичної інформації в рамках системи управління економічною безпекою підприємства. Можуть бути внесені зміни також у форми й склад показників кон'юнктурної, інвестиційної й фінансової анкет з метою більш точного виявлення істотних і взаємодоповнюючих факторів, що визначають динаміку економічного стану підприємства, приведення кількісних показників анкет у відповідність зі змінами бухгалтерської й статистичної звітності. Опрацьовуються макети вихідної аналітичної інформації, удосконалюються методологія тематичного й агрегованого аналізу на основі інформаційної бази системи з обліком нормативної, законодавчої й зовнішньої економічної інформації.

Позитивними результатами використання

даних інформаційної системи підприємства є: принципове підвищення ступеню незалежності, об'єктивності й оперативності в оцінці економічних процесів; створення необхідної основи для подальшого вдосконалювання інструментів управління економічною безпекою підприємства.

Вимога щодо ефективного використання інформації в управлінні системою економічної безпеки підприємства передбачає проведення моніторингу діяльності підприємства. Тобто, послідовність дій, які забезпечують поступове та планомірне спостереження за об'єктом. Тому завжди при проведенні моніторингу діяльності підприємства визначають основні показники за яким буде проводитись аналіз, створюється певна система вимірювання та відслідковування, порівнюється реальний стан з параметрами моніторингу діяльності підприємства, і нарешті проводиться оцінка результату порівняння та приймаються рішення по коригуванню. Саме тому, данні спостережень мають передаватися оперативно, без затримок та змін. Чітко налагоджена та правильно побудована система моніторингу є запорукою своєчасного реагування і раціонального прийняття ефективних управлінських рішень по запобіганню загроз підприємству.

Немаловажною проблемою є побудова організаційної структури щодо управління системою безпеки підприємства. Така структура має представляти собою певну упорядкованість завдань, ролей, повноважень і відповідальності, створювати умови для здійснення підприємством своєї діяльності та досягнення встановлених цілей. Вона розвивається і змінюється під впливом особливостей стратегії підприємства, його внутрішньої складності та змін у зовнішньому середовищі. Оптимальна структура управління повинна забезпечувати ефективну взаємодію з зовнішнім середовищем, продуктивно і доцільно розподіляти і направляти усі зусилля своїх співробітників і, таким чином, задовольняти потреби щодо забезпечення економічної безпеки з високою ефективністю.

Ефективна організаційна структура управління економічною безпекою підприємства дозволяє:

– найкращим чином взаємодіяти з елементами макросередовища;

- забезпечувати реалізацію стратегії розвитку підприємства в довгостроковій перспективі;
- продуктивно розподіляти зусилля співробітників і в кінцевому рахунку досягати поставлених цілей.

Організаційна стійкість передбачає стабільність внутрішньої організаційної структури, злагодженість і оперативність зв'язків між різними відділами і службами підприємства, ефективність їх спільної роботи.

Ефективність організаційних структур управління системою економічної безпеки підприємства може оцінюватися за такими критеріями:

1. Ступінь надійності (працездатності) організаційної структури управління, що характеризується: ступенем раціональності та структуризації цілісної системи на елементи на підставі угруповання завдань для визначення видів робіт, угруповання видів робіт і розподілі управлінських функцій, що забезпечується дотриманням принципів актуалізації та зосередження функцій; ступенем раціональності структури відносин між елементами, яка забезпечується дотриманням принципу сумісності як умови їх взаємозв'язку та взаємодії;

2. Ступінь використання ринкових можливостей, що характеризується здатністю господарської системи через свої організаційні структури виробляти комплекс цілей і завдань функціонування і розвитку організації

3. Ступінь використання внутрішніх можливостей

4. Ступінь раціональності структури відносин між елементами, яка забезпечується дотриманням принципу сумісності, як умови їх зв'язку та взаємодії.

Таким чином, систему управління економічною безпекою підприємства можна визначити як комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних і пропагандистських заходів, спрямованих на захист інтересів підприємства як від зовнішніх, так і внутрішніх

Необхідно враховувати і те, що система безпеки підприємства зможе вирішувати завдання, що стоять перед нею в тому випадку, коли вона буде грамотно сформована, її організація і подальша діяльність буде доручена професійним компетентним

спеціалістам із забезпечення економічної безпеки підприємства.

При вмілому поєднанні вище зазначених факторів на підприємстві може бути створена така раціональна структура управління економічною безпекою підприємства, при якій існує реальна і сприятлива можливість досягнення високого рівня запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Ефективність управління системою економічної безпеки може характеризуватися як кількісними, так і якісними критеріями. Якісні критерії дозволяють розкривати внутрішні зв'язки між поняттями «мета управління», «витрати на управління», «результати управління», в той час як кількісні критерії висловлюють їх кількісну взаємозв'язок. Якісні критерії оцінювання щодо ефективності системи стратегічного управління можуть визначатися кількісними показниками, а кількісні доповнюються якісними. Для визначення результативності управління системою економічної безпеки підприємства необхідно здійснювати аналіз техніко-економічних показників в часі.

Обґрунтована система економіко-аналітичних показників оцінювання ефективності організаційної структури управління економічною безпекою підприємств сприяє забезпеченню щодо ефективного управління підприємства загалом.

Критерій ефективності являє собою економічний результат діяльності керованої системи в цілому, наприклад, досягнення поставлених цілей

Ефективність в суттєвій мірі залежить від того, наскільки обґрунтовано здійснюється вибір економічної політики. Обґрунтування рішень пов'язане з проведенням комплексного техніко-економічного аналізу. Вибір найкращого варіанту управління системою економічної безпеки має здійснюватися на базі порівняльного оцінювання економічної ефективності варіантів рішень.

Визначаючи комплексність проблематики щодо управління системою економічної безпеки підприємства доцільно, на нашу думку запровадити інтегральний показник який має відображати очікувану ефективність управління системою економічної безпеки підприємства (1). Природно, що такий показник має базуватися на експертному оцінюванні.

$$I_{\Pi} = \frac{\sum_{i=1}^n k_i (P_i * Z_i)}{N}, \quad (1)$$

де I_{Π} – інтегральний показник ефективності управління системою економічної безпеки підприємства; k_i – ваговий коефіцієнт судження експерта щодо своєчасного прийняття управлінського рішення стосовно загрози, яка виникла; P_i – ймовірність виникнення загрози; Z_i – збитки підприємства при відповідній ймовірнісній загрозі.

Таким чином, на основі проведеного дослідження, можемо запропонувати шляхи розвитку щодо подолання проблем управління економічною безпекою підприємства на засадах компетентнісного підходу, які сприятимуть формуванню компетентності ефективної боротьби з внутрішніми і зовнішніми загрозами: 1) формування та розвиток бачення системи управління економічною безпекою підприємства; 2) розробка та впровадження стратегії безпекової складової в загальному управлінні підприємством; 3) розробка та впровадження оціночних критеріїв щодо ефективності управління системою економічної безпеки підприємства; 4) створення та розвиток організаційної структури управління системи економічної безпеки підприємства; 5) мобілізація та ефективне використання аналітично-інформаційної складової; 6) забезпечення мотивації та стимулювання діяльності; 8) зниження або усунення ризиків щодо виникаючих загроз.

Запропоновані кроки мають бути здійсненими послідовно, якщо певні компетенції мають недостатній рівень розвитку, то треба вжити заходи щодо розвитку цих компетенцій.

Виділені шляхи розвитку щодо подолання проблем управління економічною безпекою підприємства можуть бути акумульовані в рамках обраної економічної політики підприємства

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, система управління економічною безпекою підприємства визначається станом захищеності систем під час здійснення господарської діяльності; станом ресурсів та підприємницьких

здібностей; сукупністю методів, які носять організаційно-правовий, режимно-охоронний, технічний, технологічний, економічний, фінансовий та інформаційно-аналітичний характер; станом соціально-технологічної системи, яка дозволяє уникнути загрози та протистояти факторам дезорганізації за допомогою структурної організації та зв'язків менеджменту. Система економічної безпеки підприємства повинна перебувати у стані постійного очікування сигналів загрози з боку зовнішнього та внутрішнього середовища та адекватного реагування на них. Запропоновані шляхи розвитку компетенцій щодо подолання проблем управління економічною безпекою

підприємства сприятимуть формуванню ефективної системи економічної безпеки. Інтерференція понять «система управління економічною безпекою підприємства», «інформаційна складова», «управлінський процес» пропонується розглядати як підґрунтя щодо формування компетентнісного підходу відносно управління системою економічної безпеки підприємства.

Перспективами подальших досліджень є деталізація шляхів подолання проблем управління системою економічної безпеки підприємства та формування відповідної програми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. Лібра, 2003. 280 с.
2. Войтович Р. В. Система забезпечення економічної безпеки підприємства. *Збірник наукових праць НАДУ при Президентові України*. 2015. № 3. С. 7-10.
3. Маслак О. І., Гришко Н. Є. Управління економічною безпекою підприємства на принципах забезпечення її раціонального рівня. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. №1. С.198-208.
4. Поліщук О. Б. Адаптаційний потенціал як основа формування адаптивно-орієнтованої системи управління економічною безпекою підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 63. С. 82-87.
5. Поліщук О. Б. Теоретичні основи формування адаптивно-орієнтованої системи управління економічною безпекою підприємства. *Науковий вісник ПУЕТ*. 2021. № 2(103). С. 17–21.
6. Куркін Н. В. Управління економічною безпекою розвитку підприємства. Дніпропетровськ: Арт-Прес. 2004. 452 с.
7. Філіппова С. В., Черкасова С. О. Проблемні аспекти управління процесом зміцнення економічної безпеки підприємств як суб'єктів підприємницької діяльності в умовах забезпечення сталого розвитку економіки України. *Економічні інновації*. 2013. Вип. 52. С. 198-205.
8. Салоид С. В., Лабзина А. А. Управление экономической безопасностью промышленных предприятий в Украине. *Инвестиции: практика та досвід*. 2019. № 19. С. 29-33.
9. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія. Львів : Арал, 2008. 384 с.
10. Живко З. Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. Вип. 3. С. 37-42.
11. Ус Ю. В. Управління економічною безпекою підприємства: організаційний аспект. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. Вип. 50. С. 269-273.
12. Пономаренко В. С., Гондарева І. В. Методологія комплексного оцінювання ефективності розвитку підприємств: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 404 с.
13. Тридід О. М., Дзєбко І. П. Впровадження стратегічного управлінського обліку як інструменту підвищення конкурентоспроможності компанії. *Міжнародний збірник наукових праць*. Випуск 1(19). 2015. С. 376-382.
14. Берідзе Т. М. Статистичний моніторинг в системі стратегічного управління підприємством: монографія. Кременчук: ПП Щербатих О.В. 2016. 332 с.

REFERENCES

1. Kozachenko, H. V., Ponomarov, V. P., and Liashenko, O. M. (2003). *Ekonomiczna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia*. [Economic security of enterprise: essence and mechanism of provision]. Kyiv: Libra [in Ukrainian].
2. Vojtovych, R. V. (2015). The system of economic security of the enterprise. *Zbirnyk naukovykh pracj NADU pry Prezidentovi Ukrainy* 3, 7-10.

3. Maslak, O. I. and Grishko, N. E. (2013). Management of the economic security of the enterprise based on the principles of ensuring its rational level". *Marketynh i menedzhment innovatsii*, 1, 198-208.
4. Polischuk, O. B. (2022). Adaptive potential as a basis for the formation of adaptive-oriented management system of economic security of the enterprise. *Infrastruktura rynku*, 63, 82-87.
5. Polischuk, O. B. (2021). Theoretical foundations of the formation of adaptive-oriented management system of economic security of the enterprise. *Naukovyj visnyk PUET. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, 2(103), 17-21.
6. Kurkin, N. V. (2004). *Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu rozvytku pidprijemstva* [Management of economic security of enterprise development]. Dnipropetrovsk: Art-Press. [in Ukrainian].
7. Filippova, S. V. and Cherkasova, S. O. (2013). Problemni aspekty upravlinnia protsesom zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky pidprijemstv yak subiektiv pidprijemnytskoi diialnosti v umovakh zabezpechennia staloho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Problematic aspects of management of the process of strengthening the economic security of enterprises as subjects of entrepreneurial activity in conditions of ensuring sustainable development of the Ukrainian economy]. *Ekonomichni innovatsii (electronic journal)*, 52, 198-205.
8. Saloyd, S. V. and Labzyna, A. A. (2019). Management of economic security of industrial enterprises in Ukraine. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 19, 29-33.
9. Vasylyciv T. Gh. (2008). *Ekonomichna bezpeka pidprijemnytsva Ukrainy: strateghija ta mekhanizmy zmicnennja* [Economic security of Ukrainian entrepreneurship: strategy and mechanisms for strengthening], Aral, Lviv, [in Ukrainian].
10. Zhivko, Z. B. (2014). Mekhanizm upravlinnia systemoiu ekonomichnoi bezpeky pidprijemstva [Mechanism of management of the system of economic security of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia "Ekonomika" (electronic journal)*, 3, 37-42.
11. Us, U. V. (2015). Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidprijemstva: orhanizatsiinyi aspekt [Management of economic safety of the enterprise: organizational aspect]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti (electronic journal)*, 50, 269-273.
12. Ponomarenko, V. S. and Gontareva, I. V. (2015). Metodolohiia kompleksnoho otsiniuvannia efektyvnosti rozvytku pidprijemstv. [Methodology of comprehensive assessment of the effectiveness of enterprise development] Kharkiv: KhNEU named after S. Kuznets. [in Ukrainian]
13. Trided, O. M. and Dzebko, I. P. (2015). Implementation of strategic management accounting as a tool to increase the competitiveness of the company. *International collection of scientific works*, 1(19), 376-382.
14. Beridze, T. M. (2016). Statystychnyi monitorynh v systemi stratehichnoho upravlinnia pidprijemstvom: monohrafiia. [Statistical monitoring in the enterprise strategic management system: monograph]. Kremenchuk: PP Scherbatykh O. V. [in Ukrainian].

Bohdan Andrushkiv, Doctor of Economic Sciences, Professor, Department of Innovation Management and Services, Ternopil National Technical University named after Ivan Pulyuy, Ukraine

PROBLEMS OF MANAGEMENT OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE ON THE BASIS OF THE COMPETENCE APPROACH

Abstract

Introduction. The current state of economic development draws attention to the formation of the management component, which should be responsible for biases regarding threats to the enterprise. The rationality of managing the economic security of the enterprise involves a timely response to changes in the internal and external environment. The organization of these aspects into a stable purposeful dynamic process is achieved by creating an appropriate structure for managing the economic security of the enterprise, which is manifested in the fixation of the composition, interconnection and interdependence of the characteristic elements of the organizational system. Ensuring the effective management of the economic security of the enterprise should become the basis for the successful and long-term existence of enterprises in the conditions of competitive struggle. One of the directions for solving these issues can be the expansion of competencies that form the management of the economic security of the enterprise as a whole, which is the result of the management of the economic potential of the enterprise.

Purpose. The purpose of the work is to research and analyze problems related to the management of the economic security of the enterprise. Determine directions for overcoming problems based on the competence approach.

Method (methodology). In the research process, the following methods of theoretical generalization were applied (with the interference of the concepts "enterprise economic security management system", "informational component", "management process"), the method of analysis and synthesis (for the formation of evaluation results regarding the management of economic security of the enterprise), a systematic approach (for the formation of the economic security management system of the enterprise).

Results. The article examines the formation of the economic security system of the enterprise. The main components of the system and their relationship are defined. The management mechanism of the economic security system is defined. Among the problems of managing the economic security of the enterprise, a significant place is given to the informational component. The meaningful concept of the effectiveness of managing the economic security of the enterprise is defined. It is proposed to calculate an integral indicator to determine the effectiveness of the economic security management of the enterprise. The article considers the interference of concepts, the concepts of "management system of economic security of the enterprise", "informational component", "management process", as conditions of the competence approach to the management system of economic security of the enterprise.

Keywords: economic security; enterprise; system; management; efficiency; competences.

Cite as: Andrushkiv, B. (2022). Problems of management of economic security of the enterprise on the basis of the competence approach. *Economic analysis*, 32 (3), 299-306. DOI: 10.35774/econa2022.03.299

Наукове періодичне видання

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

збірник наукових праць

*Том 32
№ 3
2022 рік*

Редактор-коректор *М. І. Руденко*
Дизайн обкладинки *О. І. Різник*

Адреса редакції: вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46020
телефон 380 (352) 47-50-50*12221
E-mail: mail.econa@gmail.com

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 19228-9028ПР від 13 липня 2012 р.

Підписано до друку 14.10.2022 р. Формат 60x90/8.
Папір офсетний. Гарнітура Cambria і Times. Друк офсетний. Зам. № Р 006-03-22.
Умовно-друк. арк. 38,38. Обл. -вид. арк. 26,34.
Тираж 100. Ціна договірна.

Видавничо-поліграфічний центр Західноукраїнського національного університету «Університетська думка»
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46020,
телефон/факс: 380 (352) 47-58-72.
E-mail: edition@wunu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.